

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત વડી અદાલતમાં અમદાવાદ ખાતે

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૮૧૭૫/૨૦૧૩

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી

૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવા માટે મંજૂરી આપવામાં આવી શકે? હા

૨ રિપોર્ટરને મોકલવું કે નહીં? હા

૩ શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા ઈચ્છે છે?

૪ શું આ કેસમાં ભારતના સંવિધાનના અર્થઘટન અંગે અથવા તેના હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ આદેશ અંગે કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સંકળાયેલ છે? નહીં

લાલજીભાઈ ધનજીભાઈ ઉનાગર....અરજદાર(રો)

વિરુદ્ધ

ખાંભા તાલુકા પંચાયત, ખાંભા શ્રુ તાલુકા અને ૧....સામાવાળા(ઓ)

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી પીજે કનાબાર, વકીલ

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી ભૌમિક ધોલરિયા, વકીલ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ - ૨ માટે શ્રી એચએસ મુનશો, વકીલ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ - ૨ માટે રૂલની બજવાણી થયેલ

કોરમ: માનનીય શ્રીમતી ન્યાયાધીશ અભિલાષા કુમારી

તારીખ : ૦૨/૦૩/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. આ અરજી દ્વારા અરજદારે, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, સામાવાળા નં.૧-તાલુકા વિકાસ અધિકારી દ્વારા ૨૨.૦૪.૨૦૧૩ના રોજ પસાર કરાયેલા ઠરાવ નં.૪૯, જેના દ્વારા અરજદાર વિરુદ્ધ અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ પસાર કરવામાં આવ્યો છે, તેને રદ કરવાની અરજ કરી છે.

૨. કેસના સંક્ષિપ્ત તથ્યો નીચે મુજબ છે:

૨.૧ અરજદાર ઓક્ટોબર, ૨૦૧૦ના મહિનામાં યોજાયેલી ચૂંટણીમાં ઇન્ડિયન નેશનલ કોંગ્રેસના પ્રતીક પર ખાંભા તાલુકા પંચાયતના સભ્ય તરીકે ચૂંટાયા હતા. તે બાદ, ખાંભા તાલુકા પંચાયતના ઉપપ્રમુખના પદ માટે ૧૨.૧૧.૨૦૧૦ના રોજ ચૂંટણી યોજાઈ હતી અને અરજદાર ઉક્ત પદ પર બિનહરીફ રીતે ચૂંટાયા હતા. અરજદારના જણાવ્યા મુજબ, તેઓ વિરોધ પક્ષ સાથે સંકળાયેલા હોવાથી, શાસક પક્ષ સાથે સંકળાયેલા ખાંભા ગ્રામ પંચાયતના અન્ય સભ્યોએ અરજદાર વિરુદ્ધ ૦૭.૦૩.૨૦૧૩ના રોજ અવિશ્વાસનો ઠરાવ રજૂ કર્યો હતો. આ અવિશ્વાસના ઠરાવને અરજદારે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૨૯૩૬ ઓફ ૨૦૧૩ દાખલ કરીને પડકાર્યો હતો. આ અદાલતે પક્ષકારોને સાંભળ્યા બાદ અરજી મંજૂર કરી હતી અને અવિશ્વાસનો ઠરાવ રદ કર્યો હતો, તેમજ જો યોગ્ય માનવામાં આવે તો હરીફ સામાવાળાઓને નવા સર્વિસી અવિશ્વાસનો ઠરાવ રજૂ કરવાની છૂટ ખુલ્લી રાખી હતી. અરજદારે એવું દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે માત્ર વેરઝેરની ભાવનાથી અરજદાર વિરુદ્ધ ૨૮.૦૩.૨૦૧૩ના રોજ વધુ એક

અવિશ્વાસનો ઠરાવ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. અવિશ્વાસના ઠરાવ અંગે ચર્ચા કરવા માટે સમાન તારીખના કાર્યસૂચિ મુજબ ૨૨.૦૪.૨૦૧૩ના રોજ બેઠક યોજાઈ હતી. ઉક્ત બેઠકમાં અરજદાર વિરુદ્ધ અવિશ્વાસનો ઠરાવ અરજદારના વિરોધમાં ૧૦ સભ્યોએ મત આપતા અને તેમના સમર્થનમાં બે સભ્યોએ મત આપતા બહુમતીથી પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. તેની કાર્યવાહી ઠરાવ નં. ૪૯ તારીખ ૨૨.૦૪.૨૦૧૩માં નોંધવામાં આવી છે. તેનાથી વ્યથિત થઈ અરજદારે આ અદાલતનો આશરો લીધો છે.

૩. અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી પી.જે. કનાબારે રજૂઆત કરી છે કે, આ વડી અદાલતે ગીતાબેન ભરતભાઈ પટેલ વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય, અહેવાલિત ૨૦૦૬(૧) જી.એલ.એચ. ૯૧ માં પ્રતિપાદિત કરેલ મુજબ, ગુજરાત પંચાયતો અધિનિયમ, ૧૯૯૩ (ટૂંકમાં “અધિનિયમ”) ની કલમ ૫૬(૩) ની જોગવાઈઓ ફરજિયાત સ્વરૂપની છે અને માત્ર દિશાનિર્દેશાત્મક નથી. ઉક્ત કાનૂની જોગવાઈ મુજબ, જ્યારે અરજદાર વિરુદ્ધ અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ ચર્ચા હેઠળ હતો, ત્યારે સામાવાળાઓ ઉપર અરજદારને સાંભળવાની તક આપવી ફરજિયાત હતી. તેમ છતાં, પડકારાયેલ ઠરાવ અને તા. ૨૨.૦૪.૨૦૧૩ ની કાર્યવાહીનું અવલોકન કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદારને સભાસમક્ષ પોતાના વક્તવ્ય રજૂ કરવાની કોઈ તક આપવામાં આવી નહોતી. કાર્યવાહી શરૂ થયા બાદ, અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ વાંચી સંભળાવવામાં આવ્યો અને તરત જ મતદાન માટે મૂકી દેવામાં આવ્યો.

૩.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અધિનિયમની કલમ ૭૦(૩) ની જોગવાઈઓ અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩) ની જોગવાઈઓ સમકક્ષ સ્વરૂપની છે. કલમ ૫૬(૩) ની જોગવાઈઓ, પ્રસંગોપાત, ગ્રામ પંચાયતના સરપંચ અથવા ઉપસરપંચ વિરુદ્ધની કાર્યવાહી સાથે સંબંધિત છે, જ્યારે કલમ ૭૦ ની જોગવાઈઓ તાલુકા પંચાયતના પ્રમુખ અથવા ઉપપ્રમુખ અંગે છે. તેમ છતાં, કલમ ૭૦ ની ઉપકલમ (૩) ની ભાષા કલમ ૫૬(૩) ની ભાષા સાથે એકસરખી હોવાથી, અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩) ના સંદર્ભમાં આ અદાલતે પ્રતિપાદિત કરેલા કાનૂની સિદ્ધાંતો વર્તમાન કેસમાં પણ લાગુ પડશે. ઉપરોક્ત આધારો પર એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે આક્ષેપિત ઠરાવ અને કાર્યવાહી રદ કરવામાં આવે.

૪. સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી એચ.એસ. મુનશોએ રજૂઆત કરી છે કે અરજદાર તે બેઠકમાં હાજર હતો, જ્યારે તેની વિરુદ્ધ અવિશ્વાસનો ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ તેણે બેઠકમાં હાજર સભ્યોને સંબોધવાની કોઈ તક ક્યારેય માંગી નહોતી. તેમજ તેણે સભાને સંબોધવાનો કોઈ પ્રયત્ન પણ કર્યો નહોતો. પરિસ્થિતિના આ દૃષ્ટિકોણથી, અરજદારને સાંભળવાની તક આપવામાં આવી નહોતી એવી રજૂઆત નિરાધાર છે.

પ. આ અદાલતે સંબંધિત પક્ષકારોના માનનીય વકીલશ્રીઓને સાંભળ્યા છે, અરજીમાં કરવામાં આવેલ નિવેદનો, આક્ષેપિત ઠરાવ તથા તા. ૨૨.૦૪.૨૦૧૩ની કાર્યવાહીનો સમાવેશ ધરાવતી સામગ્રી અને નોંધપર રહેલા અન્ય દસ્તાવેજોનું અવલોકન કર્યું છે.

ડ. વર્તમાન અરજીનો અરજદાર તાલુકા પંચાયતનો ઉપપ્રમુખ હોવાથી, તેનો મામલો અધિનિયમની કલમ ૭૦ દ્વારા શાસિત થશે, જે તાલુકા પંચાયતના પ્રમુખ અથવા ઉપપ્રમુખ વિરુદ્ધ અવિશ્વાસનો ઠરાવ સંબંધિત છે. અધિનિયમની કલમ ૭૦ની ઉપકલમ (૩) આ પ્રમાણે વાંચાય છે:

૭૦. અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ.

(૧) * * *

(૨) * * *

(૩) આ અધિનિયમમાં અથવા તે હેઠળ બનાવવામાં આવેલ નિયમોમાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ બાબત હોવા છતાં, જે બેઠકમાં પ્રમુખ અથવા ઉપપ્રમુખ વિરુદ્ધ અવિશ્વાસના પ્રસ્તાવ પર ચર્ચા થવાની હોય તેમાં તે પ્રમુખ અથવા ઉપપ્રમુખ અધ્યક્ષસ્થાન ગ્રહણ કરશે નહીં; પરંતુ તેને આવી બેઠકની કાર્યવાહી દરમિયાન બોલવાનો અથવા અન્ય રીતે તેમાં ભાગ લેવાનો અધિકાર રહેશે (મત આપવાના અધિકાર સહિત).

૭. ગ્રામ પંચાયતના સરપંચ અથવા ઉપસરપંચ સંબંધિત જેટલું પ્રશ્ન છે, અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ પસાર કરવા અંગેની સંબંધિત જોગવાઈ કલમ ૫૬ની ઉપકલમ (૩) છે, જે નીચે મુજબ છે:

૫૬. અવિશ્વાસના ઠરાવ અંગેની દરખાસ્ત.

(૧) * * *

(૨) * * *

(૩) આ અધિનિયમમાં અથવા તેના હેઠળ બનાવવામાં આવેલા નિયમોમાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ બાબત હોવા છતાં, સરપંચ અથવા, જે હોય તે મુજબ, ઉપસરપંચ, તેની વિરુદ્ધ અવિશ્વાસનો ઠરાવ ચર્ચા હેઠળ લેવાતી બેઠકની અધ્યક્ષતા કરશે નહીં, પરંતુ તેને આવી બેઠકની કાર્યવાહી દરમિયાન બોલવાનો અથવા અન્યથા તેમાં ભાગ લેવાનો અધિકાર રહેશે (મત આપવાના અધિકાર સહિત).

૮. ઉપરોક્ત પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે કલમ ૭૦ ની ઉપકલમ (૩) ની ભાષા, કલમ ૫૬ ની ઉપકલમ (૩) માં ઉપયોગમાં લેવામાં આવેલી ભાષા સાથે સમાન છે. કારણ કે અધિનિયમની કલમ ૭૦ ની ઉપકલમ (૩), કલમ ૫૬ ની ઉપકલમ (૩) સાથે પેરી મટેરિયા છે, તેથી એકસરખા કાનૂની સિદ્ધાંતો બંને જોગવાઈઓને શાસિત કરશે.

૯. સરપંચ અથવા ઉપસરપંચ, જે પરિસ્થિતિ હોય તે પ્રમાણે, જેઓની વિરુદ્ધ અવિશ્વાસનો ઠરાવ ચર્ચા માટે લેવામાં આવે છે અને મત માટે મુકવામાં આવે છે, એવા વ્યક્તિના અધિકાર સંબંધિત કાયદાકીય સ્થિતિ આ અદાલતે ગીતાબેન ભરતભાઈ પટેલ વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય (ઉપરોક્ત) ના ચુકાદામાં નીચે મુજબ પ્રતિપાદિત કરી છે:

"૧૪. ઉપરોક્ત ન્યાયિક નિર્ણયો પર આધાર રાખીને, આ તપાસવું આવશ્યક છે કે ઉક્ત અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩) ની જોગવાઈઓ, જેઓ એવું પ્રદાન કરે છે કે સરપંચ, અથવા પરિસ્થિતિ મુજબ, ઉપસરપંચ, ભલે તેની વિરુદ્ધના અવિશ્વાસના પ્રસ્તાવની ચર્ચા થતી બેઠકમાં અધ્યક્ષતા ન કરે, તો પણ તેને મતદાનના અધિકાર સહિત અવિશ્વાસના પ્રસ્તાવની કાર્યવાહી દરમિયાન બોલવાનો અથવા અન્ય રીતે તેમાં ભાગ લેવાનો અધિકાર રહેશે; કાયદાની ફરજિયાત આવશ્યકતા છે કે માત્ર

માર્ગદર્શક સ્વરૂપની છે, જેથી જો આ આવશ્યકતાનું કડક પાલન ન થયું હોય તો પણ અવિશ્વાસના પ્રસ્તાવની કાર્યવાહી દુષિત ન ગણાય.

૧૫. ઉપરોક્ત અધિનિયમ તથા ઉપરોક્ત નિયમોના સંબંધિત ઉપબંધોની નોંધણીમાંથી, અને વિશેષ કરીને નિયમ ૨૯ થી ૩૫માંથી, એ જણાય છે કે પંચાયતના સભ્ય તરીકેની હેસિયતમાં પણ, જેના વિરુદ્ધ અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ ચલાવવામાં આવી રહ્યો હોય તેવા સરપંચને, અવશ્ય જ, ઉપરોક્ત નિયમોના નિયમ ૨૯ થી ૩૫માં સમાવાયેલા ઉપબંધોને આધિન રહી, ભાગ લેવાનો તથા બોલવાનો અધિકાર રહેશે. ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩) માત્ર આ અધિકારને જ જાળવી રાખતી નથી, પરંતુ તે આ પાસાને પણ ઉદ્દીપિત કરે છે કે જે સરપંચ, અથવા પરિસ્થિતિ અનુસાર ઉપસરપંચ, અવિશ્વાસના પ્રસ્તાવનો સામનો કરી રહ્યો હોય, તે આવી બેઠકનું અધ્યક્ષસ્થાન ભલે ન સંભાળે, છતાં તેને આવી બેઠકની કાર્યવાહી દરમિયાન બોલવાનો અથવા અન્ય રીતે તેમાં ભાગ લેવાનો તથા મત આપવાનો પણ અધિકાર રહેશે. “આવી બેઠકની કાર્યવાહી દરમિયાન બોલવાનો અથવા અન્ય રીતે ભાગ લેવાનો અધિકાર રહેશે” એવા શબ્દો વિધાનમંડળે વિચારપૂર્વક વાપર્યા છે અને જ્યાં સુધી કાયદાના સંબંધિત ઉપબંધોમાંથી એ ન જાણવા મળે કે વિધાનમંડળનો આશય એવો હતો કે આવો ઉપબંધ ફરજિયાત ન ગણાય, ત્યાં સુધી આ આવશ્યકતા માત્ર માર્ગદર્શક સ્વરૂપની છે એવું ઠરાવવું શક્ય નથી. બેઠકને સંબોધવાનો અથવા મતદાન સહિત કાર્યવાહીમાં ભાગ લેવાનો અધિકાર એ કાયદેસર અધિકારો છે, જે અવિશ્વાસના પ્રસ્તાવનો સામનો કરતા સરપંચ અથવા ઉપસરપંચમાં નિવિષ્ટ કરવામાં આવ્યા છે. અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ મત માટે મુકાઈ શકે તે પહેલાં તેને સભા સમક્ષ રજૂ કરી તેની ચર્ચા થવી આવશ્યક છે. જેના પદ અને પ્રતિષ્ઠા દાવ પર લાગેલી હોય તેવા સરપંચને નિશ્ચિતપણે આવી બેઠકમાં બોલવાનો અધિકાર છે અને જ્યારે તેને એવો અધિકાર નકારવામાં આવે, ત્યારે પરિસ્થિતિ અનુસાર તેને હાનિ પહોંચે છે. લોકશાહીમાં જ્યારે ચૂંટાયેલા સરપંચને અથવા, પરિસ્થિતિ અનુસાર, ઉપસરપંચને અવિશ્વાસના પ્રસ્તાવ દ્વારા હટાવવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવે અને જ્યારે ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩) સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરે છે કે એવો અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ સામનો કરતો સરપંચ અથવા, પરિસ્થિતિ અનુસાર, ઉપસરપંચને બોલવાનો અધિકાર રહેશે, ત્યારે એવી આવશ્યકતા માત્ર માર્ગદર્શક સ્વરૂપની છે એમ માનવું શક્ય નથી. સરપંચ અથવા, પરિસ્થિતિ અનુસાર, ઉપસરપંચ પોતાની

સમજાવટની શક્તિ અથવા તર્કસંગત દલીલો દ્વારા બેઠકમાં હાજર કેટલાક સભ્યોને તેમનો મત બદલી દેવા પ્રેરિત કરી શકે અને તેમને અવિશ્વાસના પ્રસ્તાવનો વિરોધ કરવા મનાવી શકે. સરપંચને અથવા, પરિસ્થિતિ અનુસાર, ઉપસરપંચને સંપૂર્ણપણે સાંભળવાની તક નકારી દેવાથી આ કાયદેસર અધિકારનું ઉલ્લંઘન થાય છે. આવા અધિકારના ઇનકારથી વ્યક્તિગત કેસમાં કેટલી હાનિ થઈ હશે તેનો અંદાજ લગાવવો શક્ય નથી. તેમજ, ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩)ના ઉપબંધોનું અર્થઘટન કોઈ નિર્ધારિત કેસની વ્યક્તિગત હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને કરવું પણ શક્ય નથી. તેથી, સામાવાળા નં. ૬ તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી રાવલે કરેલી આ દલીલ સ્વીકારવી શક્ય નથી કે વર્તમાન કેસમાં જ્યારે ૧૭માંથી ૧૪ સભ્યોએ અવિશ્વાસના પ્રસ્તાવના પક્ષમાં મત આપ્યો હતો, ત્યારે અરજદારને બેઠકમાં બોલવાનો અધિકાર નકારવામાં આવ્યો હોવા છતાં તેને કોઈ હાનિ થઈ નહોતી અને અંતે જે મહત્વનું છે તે પંચાયતના બે તૃતીયાંશ સભ્યોનું એવું મંતવ્ય છે કે અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ સ્વીકારવો જોઈએ. જો અરજદારને ઉપરોક્ત બેઠકમાં બોલવા અને ભાગ લેવા દેવામાં આવી હોત, તો સ્થિતિ શું થાત, તે અંગે કોઈ આગાહી કરવી શક્ય નથી. અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ મત માટે મૂકાઈ શકે તે પહેલાં અરજદારને બેઠકને સંબોધવાનો કાયદેસર અધિકાર હતો. જ્યારે કાયદાની આવી ફરજિયાત આવશ્યકતાનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું, ત્યારે પ્રસ્તાવને મત માટે મુકવાની, મતોની ગણતરી કરવાની અને ઠરાવ સ્વીકારવાની તમામ અનુસારી કાર્યવાહી સ્વયં જ અમાન્ય અને અસરસર બની જતી હોવાથી નિષ્ફળ ગણાશે.

૧૬. મેં જે નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યો છું, એટલે કે, ઉક્ત અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩) ની આવશ્યકતા ફરજિયાત સ્વરૂપની છે અને માત્ર માર્ગદર્શક નથી, તે દૃષ્ટિએ અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ પર મતદાન થવાના તબક્કાથી લઈને બેઠક દ્વારા તેના સ્વીકાર સુધીના તમામ અનુસંગિક પગલાં અસ્તિત્વહીન અને બિનઅસરકારક ગણાશે, કારણ કે ચુકાદાના અગાઉના ભાગમાં તથ્યરૂપે એવો નિષ્કર્ષ નોંધાયો છે કે અરજદારને બેઠકમાં બોલવાની અથવા મતદાન કરવા સિવાય અન્ય કોઈ રીતે ભાગ લેવાની તક આપવામાં આવી નહોતી.” (ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે)

૧૦. ઉપરોક્ત ચુકાદો લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૬૭૭ ઓફ ૨૦૦૫ નો વિષયવસ્તુ હતો, જે વિભાગીય ખંડપીઠ દ્વારા તા. ૦૮.૧૨.૨૦૦૫ ના આદેશથી

નામંજૂર કરવામાં આવી હતી. તેથી, ગીતાબેન ભરતભાઈ પટેલ વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય (ઉપરોક્ત) ના ચુકાદામાં પ્રતિપાદિત કાનૂની સિદ્ધાંતોને અંતિમતા પ્રાપ્ત થઈ છે.

૧૧. ઉપરોક્ત ચુકાદાના ઉદ્ઘૂત ભાગના અવલોકનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અધિનિયમની કલમ ૫૬(૩) ની જોગવાઈઓ માત્ર નિર્દેશાત્મક નથી, પરંતુ તેને અનિવાર્ય સ્વરૂપની હોવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું છે. અધિનિયમની કલમ ૭૦ ની ઉપકલમ (૩) કલમ ૫૬(૩) સમકક્ષ સ્વરૂપની છે અને સમાન ભાષામાં રચાયેલ છે, તેથી ઉપરોક્ત કાનૂની સિદ્ધાંતો તાલુકા પંચાયતના પ્રમુખ અને ઉપપ્રમુખના કેસોમાં, જે તે સ્થિતિ મુજબ, લાગુ પડશે. વર્તમાન કેસ, જે તાલુકા પંચાયતના ઉપપ્રમુખને સંબંધિત છે, તેથી ઉપરોક્ત ચુકાદાથી સંપૂર્ણપણે આવરી લેવાયેલ ગણાશે.

૧૨. કાર્યવાહી અને તા. ૨૨.૦૪.૨૦૧૩ના ઠરાવનું સાવધાનીપૂર્વક અવલોકન કર્યા બાદ, આ અદાલત એવું નિષ્કર્ષે પહોંચી છે કે અરજદારને ગૃહ સમક્ષ પોતાનું વક્તવ્ય રજૂ કરવાની તક આપવામાં આવી હતી એવો કોઈપણ પ્રકારનો ઉલ્લેખ જ નથી. સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા દાખલ કરાયેલા જવાબી સોગંદનામાનું અવલોકન કર્યા પછી આ પાસું સ્વયંસ્પષ્ટ બની જાય છે, જેમાં ક્યાંય પણ એવું જણાવવામાં આવ્યું નથી કે અરજદારને સાંભળવાની તક આપવામાં આવી હતી. તેની વિરુદ્ધમાં, એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે બેઠકમાં હાજર સભ્યોને સંબોધવાની તક માટે અરજદારે કોઈ માંગણી કરી નહોતી, તેમજ અવિશ્વાસ

પ્રસ્તાવ મતદાન માટે મુકવામાં આવે તે પહેલાં તેણે ગૃહને સંબોધવાનો કોઈ પ્રયાસ પણ કર્યો નહોતો.

૧૩. આ સંદર્ભે, કલમ ૭૦ ની ઉપકલમ (૩) ની જોગવાઈઓ અનિવાર્ય કરે છે કે જે પ્રમુખ અથવા ઉપપ્રમુખ વિરુદ્ધ, જે પ્રકરણ હોય તે મુજબ, અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ પર ચર્ચા ચાલી રહી હોય, તેમની બાબતે જોગવાઈ સ્પષ્ટ અને નિશ્ચિત છે. તેમાં “બોલવાનો અધિકાર હશે” એવા શબ્દો વપરાયા છે. બોલવાનો અધિકાર કાયદા દ્વારા અપાયેલો અનિવાર્ય અધિકાર છે અને આ અદાલતે ગીતાબેન ભરતભાઈ પટેલ વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્યાઓ (ઉપરોક્ત) માં પણ તેને એવો જ માન્ય ગણાવ્યો છે. તેથી, સામાવાળા સત્તાધિકારીઓ ઉપર અરજદારને સાંભળવાની તક આપવાની ફરજ હતી. અરજદારે બોલવાની તક માંગી નહોતી, તેથી તક આપવામાં આવી નહોતી, એવો તેમનો બચાવ નિરાધાર છે અને સ્વીકાર્ય નથી. સામાવાળાઓ કલમ ૭૦(૩) મુજબ અરજદારને સાંભળવાની તક આપવાની પોતાની કાનૂની ફરજમાંથી માત્ર એટલું કહીને મુક્ત થઈ શકતા નથી કે તેમણે પોતે એવી તક માંગી નહોતી. જો અરજદારને બોલવાની તક આપવામાં આવી હોત, તો એવી શક્યતા નકારી શકાય તેમ નથી કે ગૃહને સંબોધીને તેઓ પોતાના પક્ષમાં પ્રકરણ સ્થાપિત કરવામાં સફળ થયા હોત, જેથી કેટલાક સભ્યો તેમના પક્ષમાં અને અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવના વિરોધમાં મત આપવા પ્રેરાયા હોત. અરજદારને બોલવાની તક ન આપીને સામાવાળાઓએ તેમને ગંભીર પૂર્વગ્રહ પહોંચાડ્યો છે.

૧૪. ધ્યાનમાં રાખી શકાય કે અરજદાર એક ચૂંટાયેલ પ્રતિનિધિ છે અને પંચાયતના સભ્યો દ્વારા ઉપપ્રમુખ તરીકે ચૂંટવામાં આવ્યો છે. અરજદારને સાંભળવાની તક આપ્યા વિના તેની વિરુદ્ધ અવિશ્વાસનો ઠરાવ પસાર કરવાની સામાવાળાઓની કાર્યવાહી લોકશાહી પ્રક્રિયાના મૂળ પર જ પ્રહાર કરે છે, અને આવી કાર્યવાહી નિંદનીય ગણવા યોગ્ય છે.

૧૫. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં લેતાં, અને અધિનિયમની કલમ ૭૦ ની ઉપકલમ (૩) ની અનિવાર્ય જોગવાઈઓનો સામાવાળાઓ દ્વારા ભંગ કરવામાં આવ્યો છે કારણ કે તેમની વિરુદ્ધ અવિશ્વાસ પ્રસ્તાવ અંગે ચર્ચા કરવામાં આવી રહી હતી તે પહેલાં અરજદારને રજૂઆત કરવાની તક આપવામાં આવી નહોતી, તેથી નીચેનો આદેશ કરવામાં આવે છે: અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. ખાંભા ગ્રામ પંચાયતનો વિવાદિત ઠરાવ નં. ૪૯ તથા તા. ૨૨.૦૪.૨૦૧૩ ની કાર્યવાહી રદ કરવામાં આવે છે. તેના અનુસંધાને, અરજદારને ખાંભા તાલુકા પંચાયતના ઉપપ્રમુખ તરીકે તાત્કાલિક અસરથી પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવશે.

૧૬. તે મુજબ, નિયમ પૂર્ણરૂપે માન્ય કરવામાં આવે છે. ખર્ચ બાબતે કોઈ આદેશ કરવામાં આવશે નહીં.

આ આદેશની પ્રત્યક્ષ બજવણી અનુમત્ય છે.

(શ્રીમતી અભિલાષા કુમારી, ન્યાયમૂર્તિ)

પિયૂષ

Translation of this judgment is provided by M/s Hyperlink E-
Solutions Pvt. Ltd.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.